

รายงานผลการตรวจสอบที่ ๕๔๕ /๒๕๕๗

เรื่อง กรณีกลุ่มชายซึ่งไม่ได้แต่งกายเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่เรียกตรวจค้นร่างกายของประชาชนเพศชาย
พร้อมให้ตรวจปัสสาวะในที่โล่งแจ้ง บริเวณโคนต้นไม้ในตลาดชนสงฆ์

ผู้ร้องได้ร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามคำร้องที่ ๑๓๒/๒๕๕๖ ว่า เมื่อวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๕๕ มูลนิธิศูนย์คุ้มครองสิทธิด้านเอดส์ ซึ่งเป็นองค์กรพัฒนาเอกชนสาธารณประโยชน์ที่ไม่แสวงหากำไร ร่วมกับภาคเครือข่ายที่ทำงานด้านเอดส์ ด้านยาเสพติด ด้านแรงงานข้ามชาติ และด้านเยาวชนได้ร่วมกันไปจัดกิจกรรมรณรงค์เนื่องในวันเอดส์โลก ที่ตลาดชนสงฆ์ และได้พบเห็นกลุ่มชายซึ่งไม่ได้แต่งกายเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ทำการตรวจค้นร่างกาย กระเป๋า และให้ตรวจปัสสาวะของประชาชนเพศชายที่เดินทางเข้ามาในบริเวณตลาดชนสงฆ์ โดยทำการตรวจปัสสาวะบริเวณโคนต้นไม้ในที่โล่งแจ้ง ผู้ร้องเห็นว่า เป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม จึงขอให้ตรวจสอบ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้พิจารณาผลการตรวจสอบข้อเท็จจริงและความเห็นของคณะกรรมการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านสิทธิในกระบวนการยุติธรรม แล้วเห็นว่า ประเด็นที่ผู้ร้องร้องเรียนว่า พบกลุ่มชายซึ่งไม่ได้แต่งกายเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่เรียกตรวจค้นร่างกายของประชาชนเพศชาย พร้อมให้ตรวจปัสสาวะในที่โล่งแจ้ง บริเวณโคนต้นไม้ในตลาดชนสงฆ์ นั้น เป็นการตรวจค้นบุคคลในที่สาธารณะตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๓ โดยก่อนทำการตรวจค้นเจ้าหน้าที่ได้แสดงตัวพร้อมแสดงบัตรประจำตัวและแสดงความบริสุทธิ์ใจเป็นที่พอใจแก่ผู้ที่จะตรวจค้นแล้ว และเป็นการสุ่มตรวจค้น ซึ่งถือเป็นดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการทำการตรวจค้น ส่วนกรณีการตรวจปัสสาวะนั้น เป็นการตรวจเบื้องต้นและจะนำส่งสถาบันธัญญารักษ์ เพื่อตรวจยืนยันอีกครั้ง เพื่อประโยชน์ในกระบวนการบำบัดยาเสพติดให้เลิกยาเสพติด ซึ่งเจ้าหน้าที่ได้ให้ไปปัสสาวะในห้องน้ำของสถานีขนส่งผู้โดยสารกรุงเทพฯ (จตุจักร) แต่บางคนประสงค์จะตรวจบริเวณใกล้เคียงที่ตรวจค้น จึงเดินไปปัสสาวะข้างกำแพงเอง กรณีจึงยังไม่อาจรับฟังได้ว่าการละเมิดสิทธิมนุษยชนของผู้ถูกตรวจปัสสาวะเกิดขึ้น

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายและกฎ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเห็นว่า ในการตรวจค้นที่สาธารณะสถาน เจ้าหน้าที่ตำรวจควรกระทำโดยใช้ความระมัดระวัง และต้องมีเหตุอันควรสงสัยที่มีน้ำหนักหนักแน่นเพียงพอที่จะทำการตรวจค้นได้ มิเช่นนั้น อาจเป็นการกระทบต่อสิทธิมนุษยชนของผู้ถูกตรวจค้น นอกจากนี้ การที่ผู้ต้องสงสัยได้มีการเดินไปปัสสาวะข้างกำแพง ซึ่งอยู่ห่างออกไปประมาณ ๑๐๐ เมตร แล้วนำมาให้เจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจสอบ ก่อให้เกิดภาพที่ไม่เหมาะสม และกระทบต่อสิทธิของผู้สัญจรไปมาซึ่งเป็นบุคคลทุกเพศทุกวัย จึงต้องกระทำด้วยความระมัดระวัง เนื่องจากเป็นการทำให้เกิดสิ่งปฏิญูกลในที่สาธารณะ ดังนั้น เพื่อเป็นการป้องกันการละเมิดสิทธิมนุษยชนแก่ผู้ถูกตรวจค้นและป้องกันมิให้ประชาชนที่สัญจรผ่านไปมาเห็นภาพที่ไม่เหมาะสมของการยืนปัสสาวะในที่สาธารณะ อันเข้าข่ายเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบ

ระเบียบร้อยของบ้านเมืองพ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๒๙ จึงเห็นควรแจ้งเรื่องดังกล่าวไปยังสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เพื่อพิจารณาดำเนินการปรับปรุงวิธีการตรวจค้นร่างกายบุคคลและตรวจปัสสาวะในที่สาธารณะในที่สาธารณสถาน ให้มีความรัดกุม เหมาะสม ป้องกันมิให้ผู้ถูกตรวจค้นได้รับความอับอาย และเคารพสิทธิมนุษยชนของบุคคลผู้ต้องสงสัย และประชาชนทั่วไป